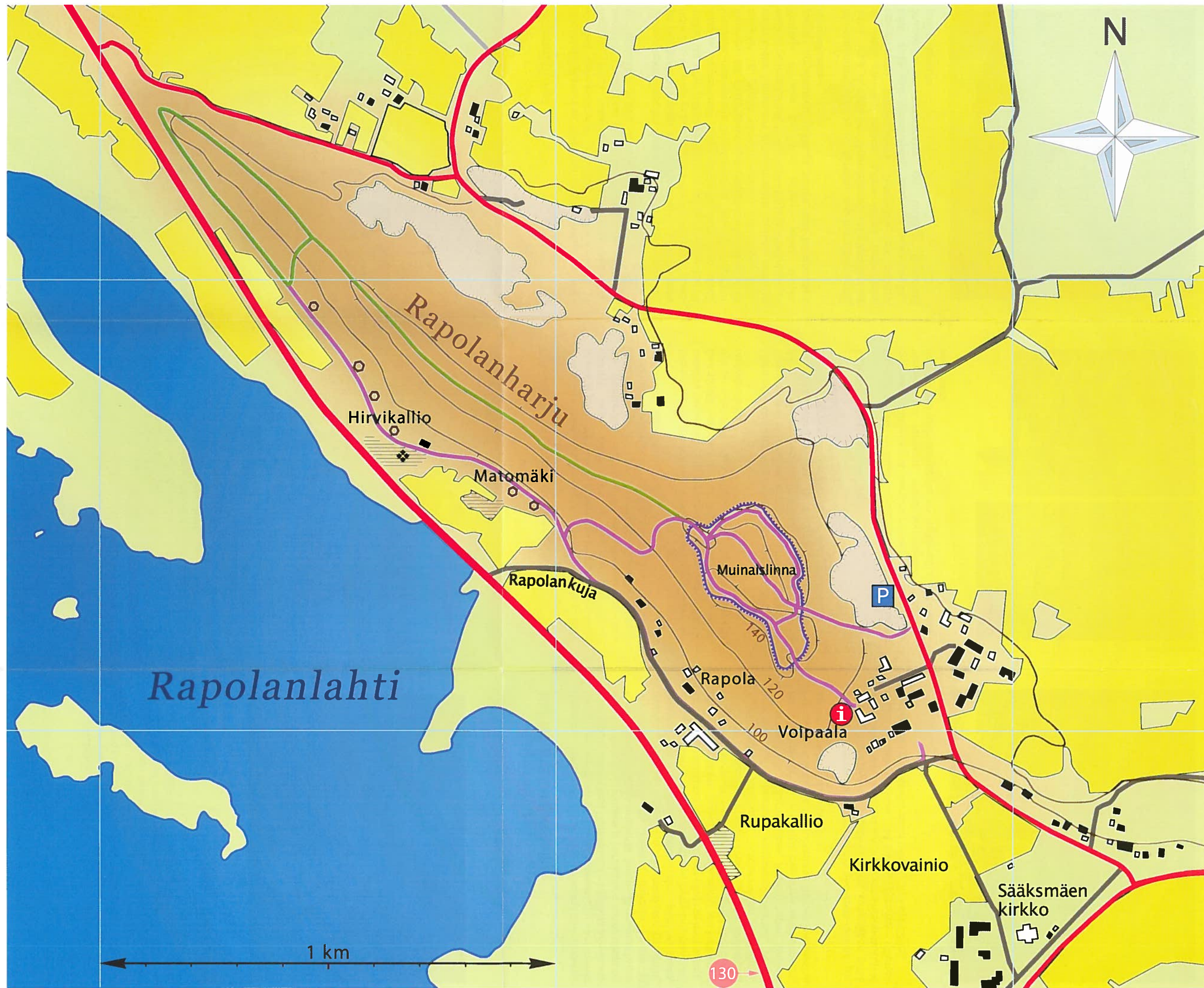
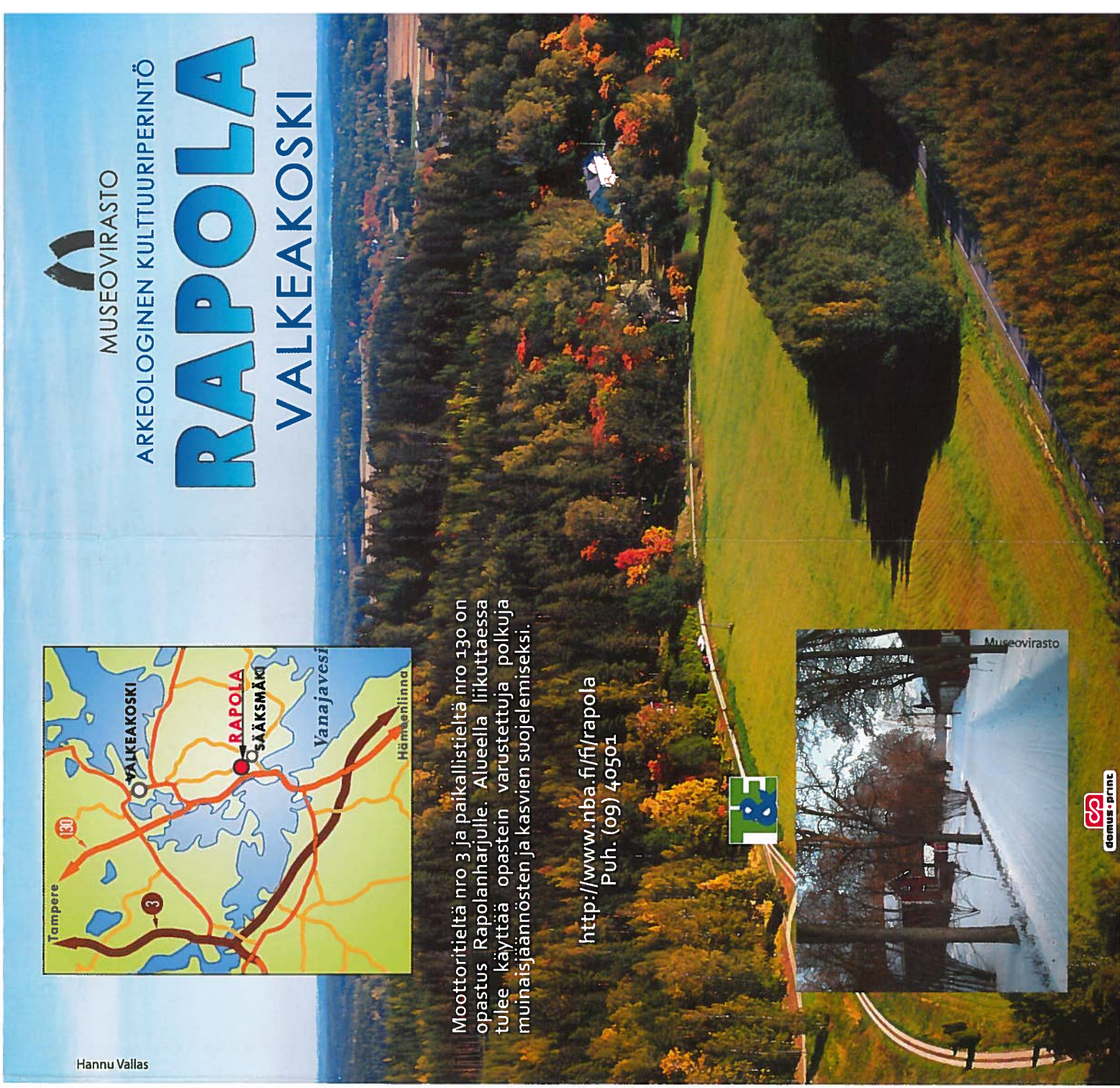

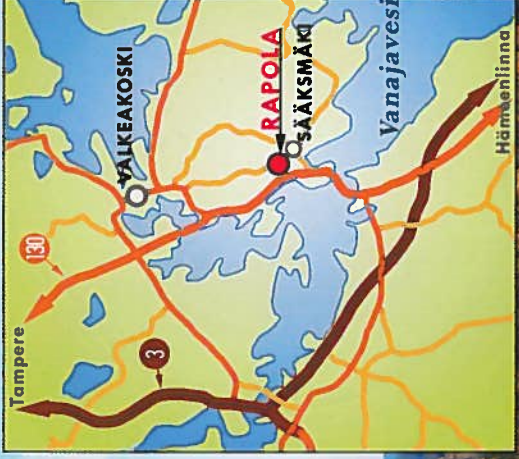
- Nähtävyysspolku
- Ulkoilupolku
- Röykkiöitä
- Muinaislinnan
hirsivarustuksen
tukikiveys
- Rautakautinen
kalmisto
- Kuppikivi

<http://www.nba.fi/fi/rapola>
Puh. (09) 40501

Moottoritietä nro 3 ja paikallistietä nro 130 on opastus Rapolanharjulle. Alueella liikuttaessa tulee käyttää opastein varustettuja polkuja muinaisjäännösten ja kasvien suojelemiseksi.

Hannu Vallas

Museovirasto

Kirkko ja kartanot

Rapola-Voipaalan alueella on muinaisjäännösten lisäksi muitakin nähtävyyksiä. Sääksmäen seurakunnan vanhin puukirkko lienee rakennettu muinaiselle uhripaikalle jo 1200-luvulla kristinuskon tulemisen myötä. Nykyinen kivikirkko rakennettiin samalle paikalle 1500-luvun alussa. Kirkko paloi vuonna 1929 ja se rakennettiin uudestaan 1930-luvun alussa keskiaikaa tavoittelevaan sävyyn.

Rapolanharjun juurelle syntyneet Voipaalan ja Rapolan kylät esiintyvät jo 1300-luvun kirjallisissa lähteissä. Kartanoina ne tunnetaan 1500-luvulta lähtien. *Rapola*-nimi johtunee harjun rinteiden kivikkoisuudesta. Voipaala on taas johdettu sanasta *voipa*, jonka merkitys lienee ollut varakas, vauras. Voipaala on ollut kuuluisa muotopuutarhastaan, jonka alaportilta lähtenyt suora tie kirkolle on merkitty vuoden 1764 isojakokarttaan. Kartanon nykyinen päärakennus on vuodelta 1912. Rapola tunnetaan ennen muuta presidentti P.E. Svinhufvudin syntymäkotina. Kartanon päärakennus on osin vuodelta 1813 ja sai nykyisen ulkoasuensa vuoden 1923 korjauksessa.

RAPOLA VALKEAKOSKI

MUSEOVIRASTO

ARKEOLOGINEN KULTTUURIPERINTÖ

Muinaislinna

Suomesta tunnetaan noin 100 muinaislinnaa. Ne ovat yleensä vaikeapääsysisiä paikkoja, jyrkkiä kalliota ja harjuja, joiden loivemmat rinteet on rautakaudella varustettu puuvallein. Niiden käyttö ajoitetaan viikinki- ja ristretkialkaan eli 800 - 1200-luvuille.

Valkeakosken Rapolan muinaislinnan erottaa muista sen poikkeuksellisen suuri koko. Linna-alueen muodostaa noin 200 m leveä ja 400 m pitkä harjuajautuma, jonka sisään jää kaksi jääkauden aikaansaamaa harjuhautaa eli suppaa. Suuremman supan syvyys on noin 15 m. Näitä luonnon muoavaamia maastokohtia hyväksi käyttäen ihminen on pystyttänyt puolustusrakennelman, josta nykyisin on jäljellä hirsvarustuksen tukikiviys. Vallin sisäpuolelta tunnetaan 13 uuninaista tulsijaa, noin 90 asuinhuopanteiksi tulkittuasiyvännettä ja heittokivikasoja. Portteja linnassa on ollut ainakin kaksi, toinen pienen linnahaudan suulla ja toinen ison linnahaudan luoteisosassa.

Muinaislinnan lakiosaa on tutkittu vuosina 1886, 1918, 1920, 1942 ja 1988-89. Muinaislinnan rakentamisaikaa ei voida varmasti sanoa. Linna lienee rakennettu nuoremalla rautakaudella. Tulisijoissa on pidetty tulta vielä varhaiskeskiajalla, 1200- ja 1400-luvuilla. Muinaislinnan pinta-alasta on tutkittu kuitenkin ainoastaan 1 %.

Museovirasto

Uhrikivet ja asumusjäännökset

Hirvikallion kalmistossa oleva uhri- eli kuppi kivion matala maakivi, jonka pintaan on koverrettu kuoppia. Kuppi kiviä esiintyy usein kalmistojen ja peltojen yhteydessä. Ne yhdistetään rautakaudella valimneeseen esi-sien palvelonnan ja hedelmällisyykkuttiin. Myöhemminkin tiedetään kiville tuodun viljaa ja maitoa hyvän sadon ja karjaonnan varmistamiseksi.

Matomäen ja Hirvikallion röykkiökalmistojen lisäksi on samalta harjun rinteeltä kartoitettu yli sata kiviröykkiötä. Osa niistäkin on hautoja. Osa liittyy alueen asutukseen ja osa on viljelyröykkiötä, josta vanhimmat saattavat olla rautakaudelta.

Matomäen kalmiston läheisyydessä on myöskin muinaispaeto: Nykyisen petokerronksen alta on löydetty ristinkynnön jälkiä noin 20x30 metrin suuruiselta alueelta. Kynntöjäljistä aadusta vehnärijyvistä ja auranjäkien hiltynneestä puusta tehtyjen radiohiilijalotusten perusteella petto on todennäköisesti ajalta 900-1100 jKr.

Luonnonsuojelualueet

Rapolanharjulla on kaksi luonnonsuojelualuetta. Toinen on osa selänneharju harjuhautoineen ja toinen on Vanajaveden rannassa oleva tervalepikkö. Osa alarinteen perinnebiotoopeista on myös valtakunnallisesti arvokkaita.

Museovirasto

Museovirasto

Kalmistot eli hautapaikat

Rapolan linnamäen Vanajan puoleiselta rinteeltä tunnetaan useita eri-ikäisiä asutusmuistoja, vanhimmat noin 3500 vuoden takaa. Tutkimuksen kannalta arvokkaita ovat kalmistot: Matomäen ja Hirvikallion kalmistoissa on kummassakin toisistälkymmentä kiven- ja maasekaisia röykkiötä. Röykkiöt on kasattu pienistä kivistä ja maasta yhden tai useamman ison maakiven ympärille. Rypäkalliolta tunnetaan puolestaan polttokalmisto, jonka rakennetta ei ole tarkemmin pystytty selvittämään. Kaikki tähän asti tutkitut haudat ovat olleet polttohautoja. Rovion jäännökset, poltetut luut ja esineiden katkelmat on kätkeyty kiven ja maan lomaaan. Löydetiä kalmistoista on saatu esimerkiksi miekan tupen suuhela, kelloriipus, suorajalkainen kearisolki, kaularengas, katkelmia, kilvenkukupuran, kappaleita, ruotokeihäänkärkiä, veitsiä ja rautanittejä ja keramiikkaa. Miekkan tupen suuhela on kullattua hopeaa ja tuontia frankkien valtakunnasta. Pronssinen kelloriipus on puolestaan itäinen tuontiesine kaukaa Volgan suunnalta.

Löydöt ajoittavat kalmistot noin 300-1000-luvuille jKr. Kaikkia tutkittuja röykkiöitä ei voida kuitenkaan pitää löytöaineistonsuopolestahautoina, välikkaemistututavat sellaisia rakenteeltaan. Niistä löydettyjen eläinten hampaiden perusteella ne on tulkittu uhri-röykkiöiksi.

Museovirasto